

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2004-3001

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Viestinnän laitos	
Tekijä-Författare-Author Sarras, Jenni			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Geenejä ruoassa? Muuntogeeniset elintarvikkeet Helsingin Sanomissa ja Aamulehdessä vuosina 2000–2003			
Oppiaine-Läroämne-Subject Viestintä			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2004-11-05	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 120
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Pro gradu -tutkielmassani selvitän, millä tavalla suomalaiset sanomalehdet kirjoittavat muuntogeenisestä ruoasta. Erityisen tarkastelun kohteena on, miten uutisissa kehystetään tätä aihetta. Aineistoni kattaa Helsingin Sanomien ja Aamulehden aihetta koskevat uutiset sekä pääkirjoitussivut vuosilta 2000–2003.</p> <p>Kehyksillä tarkoitan kielenkäyttötapoja, jotka ohjaavat lukijan tulkintaa aiheesta tiettyyn suuntaan. Kehysten syntyyn vaikuttavat mm. toimittajien totutut työtavat, mutta myös tiedontuottajien toimet ja ympäröivä kulttuuri. Kehykset ovat usein tiedostamattomia tapoja käyttää esimerkiksi metaforia, fraaseja ja iskulauseita. Teoriaosuuden tärkeimpinä lähteinä olen käyttänyt Gamsonin ja Modiglianin (1989) sekä Entmanin (1993) artikkeleita.</p> <p>Aineistoni perusteella havaitsin neljä erilaista kehystä, jotka nimesin sääntely-, riski-, kiista- ja hyötykehyksiksi. Määrittelin jokaiselle kehykselle sille tyypilliset kielenkäyttötavat. Eniten uutisia kehystettiin sääntelynäkökulmasta. Sääntelykehykselle tyypillistä oli, että kaikki osapuolet perustelivat päätöksiä kuluttajien eduilla. Kuluttajat eivät kuitenkaan itse päässeet vaikuttamaan asioihin. Toisena tulivat riski- ja kiistakehykset. Riskikehykselle tyypillinen piirre oli geeneistä puhuminen siten, että ne vaikuttivat eläviltä olennoilta, jotka toimivat uhkaavasti. Lisäksi geenimuuntelu liitettiin moniin erilaisiin ruokakatastrofeihin. Kiistakehyksessä tärkein piirre oli EU:n ja Yhdysvaltain riitely muuntogeenisiä elintarvikkeita koskevasta lainsäädännöstä. Tässä kiistassa sotametaforat olivat hyvin yleisiä. Vähiten uutisia esiintyi hyötykehyksessä. Hyötykehyksessä geenimuunnellut elintarvikkeet nähtiin usein ratkaisuna johonkin ongelmaan, kuten nälänhätään.</p> <p>Kehysten lisäksi aineistosta nousi esiin myös muita havaintoja, jotka koskivat geenimuunneltuja elintarvikkeita käsitteleviä uutisia. Geenimuunteluun liittyvä sanasto osoittautui hyvin moninaiseksi, mutta sen käyttö oli epämääräistä ja epäjohdonmukaista. Suurimmat riskit kohdistuivat ympäristöön, mutta terveysriskeihin viitattiin niistä kertovien tutkimustulosten puuttumisesta huolimatta. Uutisissa esiintyi lukuisia toimijoita, joiden näkökulmat ja mielipiteet poikkesivat toisistaan jyrkästi. Eri toimijat saivat uutisissa erilaisen aseman.</p> <p>Lopputulokseni on, että muuntogeenisiä elintarvikkeita koskeva uutisointi vaikuttaa pinnalta katsottuna neutraalilta. Lähemmän tarkastelun seurauksena kävi kuitenkin ilmi, että uutisissa käytetyt kehykset ohjaavat lukijoita useammin kriittisen tai kielteisen tulkinnan suuntaan. Tämä asettaa keskustelun osapuolet eriarvoiseen asemaan. Asialla voi myös olla vaikutusta mm. yleiseen mielipiteeseen ja julkisuudessa käytyyn keskusteluun.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords geenitekniikka - muuntogeeniset elintarvikkeet journalismi – tiedejournalismi kehystäminen Helsingin Sanomat Aamulehti 2000-luku			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			